

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE VE TÜRKMEN TÜRKÇELERİNİN
KARŞILAŞTIRMALI SES BİLGİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
G. SELCAN SAĞLIK

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. BERDİ SARIYEV

ANKARA-2001

1.2.1.2.3. İran

Türkmenler İran ile bugünkü Türkmenistan sınırında yer alan Türkmenşahra (Gürgen) bölgesinde ve de Horasan'ın kuzey-batı kısmında yaşamaktadırlar. Bu bölgede yaşayan İran Türkmenlerinin büyük bir kısmını Yomutlar, Gökleñler, Salırlar ve Sarıklar oluşturur. Türkmenşahra bölgesi eski zamanlardan beri Türkmenlerin yaşamakta oldukları bir bölgedir. Çarlık Rusyası ile İran arasında 1881 yılında imzalanan sınır antlaşmasıyla bu bölge İran topraklarına dahil edilmiştir.⁶⁵

İran Türkmenşahrası'nın en büyük şehri Künbed-Kabus'tur. Diğer şehirler: Kümüşdepe, Hocanepes, Akgala, Bender Türkmen, Omçalı, Gargı, Hacılar, Ayderiş, Maravadepe, Güllidağ'dır. Bu şehirler Mazenderan vilayetinin yakınlarında bulunmaktadır. Türkmenler Horasan vilayetinin Bocnurd şehri ve etrafındaki köylerde yaşamaktadırlar. Horasan ve Mazendaran vilayetlerinin ayrı ayrı bölgelerinde Türkmenlerin Hoca Şih, Magtım, Ata tireleri yaşamaktadır. Bocnurd şehrinin kuzeyinde ise Teke, Nohur, Yemreli, İğdir, Änev, Mürçe, Sünçeli, Çındırili Türkmenlerinin köyleri bulunmaktadır.⁶⁶

İran'da 1979 yılında yapılan referandum ile onaylanan medenî kanunun dil, yazı, tarih ve bayrak hakkındaki ikinci bânının 15. maddesinde denildiğine göre resmî dil ve alfabe Farsça'dır. Fars diliyle birlikte yerli halkın kendi dilinde gazete ve dergi yayınlamasına izin verilmiştir. İran Türkmenleri bu kanunî haktan tam olarak yararlanamamaları da İran'da Türkmençe bazı kitaplar ve dergiler yayınlanmıştır. Basılan kitapların çoğunluğunu küçük hacimli şiir kitapları oluşturmaktadır.⁶⁷

XX. yüzyıl başlarında İran Türkmenlerinin sayısının 60 bin civarında olduğu belirtilmiştir. İran ile Türkmenistan sınır bölgesinde İran Türkmen nüfusuna sahip Künbed, Kabus, Gorgan, Benderi Şah, Benderi Gâz, Kümüşdepe, Kürtguyı, Alıabad şehirlerinin nüfusunun gün geçtikçe arttığı görülmektedir.⁶⁸

1.2.1.2.4. Suriye

Suriye Türkmenleri Türkiye'nin bir uzantısı gibidirler. 17.-18. yüzyıllarda Osmanlı Devleti zamanında Türkmenlerden 84 bin kişi Suriye'ye yerleştirilmiştir.⁶⁹

⁶⁵ M. Durdıyev, Ş. Kadırov, *Dünyadaki Türkmenler*, Aşgabat, 1991, s: 48-49.

⁶⁶ M. Durdıyev, Ş. Kadırov, a.g.e. , s: 49.

⁶⁷ Mehmet Kılıç, *Dünyadaki Türkmenler*, Bursa, 1997, s: 124.

⁶⁸ M. Durdıyev, Ş. Kadırov, a.g.e., s: 48-49.

⁶⁹ M. Durdıyev, Ş. Kadırov, a.g.e. , s: 55.